

Türkiye'nin İlk Kadın Rektörü

Prof. Dr. Ayşe Saffet Rıza Alpar

Dr. Yeşeren Saylan ve Dr. Adil Denizli

Hacettepe Üniversitesi, Kimya Bölümü, Beytepe, Ankara

17 Nisan 1903 yılında doğan Ayşe Saffet Rıza Alpar, Türkiye'nin ilk kadın rektürüdür. Balkan Savaşı'nda İşkodra kalesini savunurken 30-31 Ocak 1913'te şehit düşen Müşir Hasan Rıza Paşa'nın kızıdır. İlk ve orta öğrenimini Almanya'da gördükten sonra İstanbul'a dönmüş ve 1924'te Kandilli Kız Lisesi'nden mezun olmuştur. 1925'de Hamburg Üniversitesi'ne kaydolmuş ve "Die Synthese der Muttersubstanz der Chinaalkaloide" başlıklı tezini 1932'de savunarak kimya doktoru olarak bu üniversiteden mezun olmuştur.

Türkiye'nin ilk kadın kimyagerlerinden olan Ayşe Saffet Rıza Alpar, 1933'te üniversite reformunda İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Enstitüsü'nde Sınai Kimya profesörü olmuştur. Sonrasında Kimya Fakültesi Dekanlığı görevinde bulunmuştur. İstanbul Üniversitesi'nde görev yaparken o dönemde kimsenin gitmek istemediği Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne gitmiştir. O yıllarda Trabzon mahrumiyet bölgesi sayıldığı için hoca sıkıntısı ile öğretime devam ediliyor ve İstanbul'dan uçakla gelen hocalar derslerini vererek tekrar geri dönüyorlardı.

Profesör Ayşe Saffet Rıza Alpar ise seyahatlerini otobüsle yapardı. Sohbetlerinde İstanbul-Trabzon arası on sekiz saatlik otobüs yolculuğunu sık sık yapar ve ilerlemiş yaşına rağmen hiç yorulmadığını belirtirmiş. Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne gelmesinde bu üniversitede görev yapan öğrencilerinin etkisi olduğu söylenirmiş. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Bölümü'nden 1968 yılında "Boraklar" üzerine doktora verdiği öğrencilerinden Prof. Dr. Turgut Teberdar'a vefa göstererek yine yakın dostlarından Doç. Dr. Özcan Bolcan ve Fethi Gemuhluoğlu'nun yardımlarıyla atandığı Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde rektörlük görevini layığıyla yerine getirmiştir. Trabzon'un en kötü zamanlarında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde ders vermiş ve zorlu şartlar altında yaşayarak Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde rektörlük yaparak 'İlk Kadın Rektör' ünvanını almıştır. Rektörlük görevini yürütmekte iken 1974 yılında üniversiteden emekli olmuştur.

Şahsiyet sahibi, cesur ve hayırsever bir insan olarak tanınmıştır. Rektörlük görevinden emekli olan Ayşe Saffet Rıza Alpar, kendi olanakları ile İstanbul, Merter’de yaptırmaya başladığı huzur evini daha sonra Huzur Evleri Kurma ve Yaşatma Derneği’ne bağışlamıştır. Dernek bütün gücü ile çalışarak binayı bitirmeye çalışmıştır. Ancak maddi güçlükler nedeniyle 80’li yıllarda devir etmek zorunda kalmıştır.

Prof. Dr. Ayşe Saffet Rıza Alpar hiç evlenmemiştir. Kendisine neden evlenmediği sorulduğunda, evlenmeye “Zaman bulamadım” demiştir. 1977 yılında Türkiye genel seçimlerinde İstanbul’dan milletvekili adayı olmuştur. Değerli Hocamız, 1 Şubat 1981’de vefat etmiştir.

Kaynaklar:

Türkiye Kimya Derneği- ISSN : 2149-0945, Cilt: 1, Sayı: 3, 2015, 57-59.
<http://www.istanbulhuzurevi.org.tr/index.php?id=660000&dil=TR&sz=2sp=1>
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/4199/yazar/10070TANOL+T%C3%99CRKO%C4%9ELU/2010/10/15.xhtml>

Eserleri

- Su ve Teknolojisi (İçme, Kullanma Sanayi ve Çirkef Suları), İstanbul, 1944, 176 s.
- Kimyasal Teknoloji - Yakıtlar, Anorganik ve Organik Kimya Sanayii, Şirketi Mürettibiye Matbaası, İstanbul, 1946, 546 s.
- Sınaî Kimya Analiz Metodları, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 302, 1946, 482, 6 s.
- Su ve Teknolojisi İçme Sanayii, 1951, 196 s.
- Organik Sınaî Kimya, İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Yayınları, Şirketi Mürettibiye Basımevi, 1989, 464 s.
- Abaacus 04:21, 3 Mart 2014 (UTC) Abaacus